

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

תולדות

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק א

(תרגום הפשי)

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים ושלוש לבריאה

מאה ועשרים שנה לכ"ק אדמו"ר מלך המשיח

שנת הקהל

לעילוי נשמת

הרה"ח התמים אי"א נו"נ

עוסק בצ"צ באמונה

מרא דאתרא דקהילת לוי יצחק חב"ד בלאס אנדזשעלעס

מורנו הרב שמעון ע"ה

בן הרה"ח הת' השד"ר ר' מנחם שמואל דוד הלוי ז"ל

רייטשיק

שליח ומקושר בלב ונפש לכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

למד ולימד תורת הנגלה והנסתר בחיות פניני

אוהב שלום ורוךף שלום ומעורב עם הבריות

התמסר בלב ונפש להדריך בני קהילתו באהבת ישראל

דאג ועמל למענם בגו"ר בטוב לבבו

באהבה אבהית, בחמלה ובקירוב הדעת

וביחוד לנצרכים ונמוכי רוח

חבר רבני חב"ד בקאליפארניא

מו"צ ומשפיע לאנ"ש ושלוחים ורבים נהנו ממנו עצה ותושי'

עסק במרץ ובלהט במבצעים ובהפצת המעיינות

שתל בעירו קשר והתמסרות לכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

העמיד דור ישרים יבורך חסידים שלוחים ומקושרים

נפטר בשם טוב

חג הגאולה כ' כסלו ה'תשפ"ב

ת. נ. צ. ב. ה.

(מנוסח המצבה)

*

נדפס ע"י

הרה"ת ר' יוסף יצחק הלוי וזוגתו מרת גיטל רחל שיחיו שגלוב

For this and other books on Moshiah & Geulah, go to:

<http://www.torah4blind.org>

To dedicate an issue in honor of a loved one, call (323) 934-7095

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:

<http://www.torah4blind.org>

מציאותו דמלך המשיח.

ועי"ז ולאח"ז באה התגלותו לעין כל ע"י פעולותיו כו'. . .

(משיחות ליל ה' פ' תולדות, אדר"ז כסלו, וש"פ תולדות, ב' כסלו תשנ"ב)

המליכו את אברהם עליהם¹⁰, הזמין אברהם למשתה שערך את כל המלכים ועוג בתוכם. ומסופר במדרש¹¹, שעוג אמר בלבו: איזה ערך יש לו, יכולני באצבעי לעשות את בנו יחידו של אברהם, יצחק, לאין ואפס. אמר לו הקב"ה: חיין, שתראה אלף אלפים ורבי רבבות מבניו, וסופך ליפול בידם.

ג. הסבר מעלותיו אלו של יצחק, הוא: היתרון שב"נימול לשמונה" הוא – ההתקשרות עם הקב"ה שלמעלה מטעם ודעת. אברהם נימול בן צ"ט שנה, בהיותו גדול בהשגה, כפי הרמז גם בשמו "אברם – אברם", שכל הנעלם מכל רעיון, כמוסבר בספרי קבלה וחסידות¹². חשיבותו של "נימול לשמונה", היא, שמקשרים ילד שאינו עדיין בר"שכל, עם הקב"ה, בקשר נצחי שלמעלה מטעם ודעת¹³. קשר זה אינו נובע מהשגה שכלית, כי אם כדוגמת תינוק המרגיש באביו ואמו ונמשך אליהם.

ד. ישנה חקירה בספרים, אם מצוות מילה היא מצווה בשעתה בלבד, או שהיא מצווה שיש לה המשך תמידי. סיפור הגמרא¹⁴: בשעה שנכנס דוד לבית המרחץ וראה עצמו ערום כו' בלא מצוה, וכיון שנזכר במילה שבבשרו נתיישבה דעתו כו' – משמש הוכחה שהיא "מצוה נמשכת" תמיד.

המשמעות לגבי עבודת השם, היא – שאף לאחר כך בהיות האדם בעל הבנה והשגה שכלית, נדרשת ממנו, ונשארת בו, ההתקשרות והברית עם הקב"ה כדרך שהיתה בשעה שנימול לשמונה, התקשרות למעלה מטעם ודעת.

כי, כאשר ההתקשרות תלויה ומותאמת להכרה השכלית – חלה עליה הגבלה, אם ההכרה היא שטחית וגם אם היא מעמיקה יותר – מוגבלת היא. לכן נדרש האדם, אף כשהוא בר"שכל, להתקשר עם ה' במסירות-נפש

א. בקשר לכתוב: "ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק" – דנים המפרשים בטעם כפילות הלשון: יצחק בן אברהם – אברהם הוליד את יצחק?

אך פירוש הדברים הוא שוהו – נתינת טעם. תולדות יצחק בן אברהם ("תולדות" כפשוטו וכן לפי דרשת רז"ל "עיקר תולדותיהם של צדיקים תורה ומצוות"¹) אופשרו מתוך כך ש"אברהם הוליד את יצחק".

ב. ענינים מסוימים היתה תחלתם ביצחק, ומהם: נימול לשמונה, שזו שלימותו של ענין המילה, וכן בר"מצוה לי"ג שנה. – אברהם נימול לצ"ט שנה. כן לא היה אברהם בר"מצוה לי"ג שנה. לגבי דידו קיימות דעות חלוקות: בן שלש הכי אברהם את בוראו², בן ארבעים³, בן מ"ח⁴, אבל לא – בן י"ג.

שני הענינים רמוזים בפסוק "ויגדל הילד ויגמל ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק"⁵ שעליו דרשו רז"ל, לדעה אחת, שזה היה כשמלו את יצחק⁶ לפי הרמז הטמון במלת הגמל, "הגמל" ("הג" – גימטריא שמונה) כלומר מל לשמונה. לדעה שניה – משמעות "ויגמל" היא "שנגמל מיצה"ר ליצ"ט"⁷, שזה לי"ג שנה.

במובן המלה "משתה גדול", נאמר במדרש: א) גדול עולמים – הקב"ה – היה שם, כדוגמת דרו"ל⁸ על הכתוב "בני אתה אני היום ילדתיך"⁹, שהכוונה ליום הבר"מצוה של דוד, שאז אומר לו הקב"ה: אני גו' ילדתיך, אני ולא סטרא אחרא "כמה דהוה עד השתא" כפי שהיה עד עתה והרי זה "נגמל מיצה"ר ליצ"ט"; ב) משתה גדולים, עוג מלך הבשן וכל גדולי הדור היו שם. מאחר שכל האומות

1) ב"ר פ"ל, ו. תנחומא ופרש"י ר"פ נח.
2) נדרים לב, א.
3) רמב"ם פ"א מהל' עכו"ם הלכה ג.
4) ב"ר סד, ד.
5) בראשית כא, ח.
6) פדר"א פכ"ט. תוס' ד"ה שש, שבת קל, א.
7) ב"ר נג, י. ראה בפרש"י (על מדרש) ד"ה בן כ"ז, שם יג.
8) חז"ב צח, א.
9) תהלים ב, ז.

10) ב"ר מג, ה. פרש"י לך (יד, יז).
11) ב"ר נג, י.
12) תורה אור ר"פ לך.
13) ראה בארכה לעיל עמ' 17 ואילך.
14) מנחות מג, ב.

להביא את 770 הביתה!
 כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!
 האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגורב
 וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>
 יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

על העצם (חיות) דמשיח, כלומר, התגלות מציאותו (מציאות שקיימת גם לפנ"ז למלכות) בתור מלך המשיח, ולאחרי התגלות מציאותו (אור שבאין ערוך מאורו של משיח), מתחילה התגלות לעיני כל ע"י פעולותיו (אור של משיח).

ועפ"ז מובן שעיקר החידוש דביאת המשיח הוא בהתגלות מציאותו (מציאתי דוד עבדי⁷), כי, כל פרטי הענינים שלאח"ז (התגלותו לעין כל ע"י פעולותיו לגאול את ישראל, וכל הענינים דימות המשיח), באים כתוצאה והסתעפות מהתגלות מציאותו, וכלולים בה.

. . . ובנוגע לפועל – "המעשה הוא העיקר"⁸. . . צריך כאו"א מישראל להוסיף ביתר שאת וביתר עוז בהדגשת הענין ד"כל ימי חיך להביא לימות המשיח", ע"ז שכל מציאותו, תיכף כשניער משנתו, חדורה בהחיות דמשיח (שזוהי עצם מציאותו של כאו"א מישראל, משיח שבו) שמביאה לימות המשיח.

. . . ויה"ר והוא העיקר – שבתחלת חודש כסלו, חודש הגאולה, תבוא בפועל ובגילוי הגאולה האמיתית והשלמה, התחלת הגאולה ושלמותה, ע"י משיח צדקנו – "יעמוד מלך מבית דוד כו", עד ש"יתקן את העולם לעבוד את ה' ביחד, שנאמר⁹ אז אהפוך אל עמים גו' לעבדו שכם אחד"⁵.

וכמרומו גם בסיום וחותרם ההפטרה דשבוע שעבר . . . ההפטרה דשבוע שעבר מסתיימת בהכרזה "יחי אדוני המלך דוד לעולם"¹⁰ – נצחיות מלכות דוד שנמשכה במלכות שלמה, ששלמותה ע"י המלך המשיח שהוא "מבית דוד ומזרע שלמה"¹¹ – שתוכנה של הכרזה זו הוא התגלות

וקבלת-עול שהיא למעלה מטעם ודעת.

ה. בשעה שערך אברהם את המשתה, "ביום הגמל את יצחק" – לכבוד התקשרותו של יצחק עם הקב"ה – אם של "ברית עולם" במילה, ואם של "אני היום ילדתיך" לבר-מצוה – הרי אף שעוג מלך הבשן לעג לה בלבו והתיימר לבטלה בכחו ובגבורתו – לא בלבד שהדבר לא הביא לרפיון ידים, כי אם, אדרבה, "יום הגמל את יצחק" נחגג במשתה גדול, ויתר על כן, מפלתו של עוג החלה או, בדיבורו של הקב"ה שחשיב מעשה¹⁵ נאמר לו או שיפול בידי יוצאי חלציו של יצחק.

1. ואת זאת מרמו ומבאר הפסוק: האפשרות של "תולדות יצחק" נגרמה מתוך כך ש"אברהם הוליד את יצחק", הן כפשוטם של דברים והן לפי ביאורם שאברהם גרם ליצחק להוליד.

ענינו של אברהם – לפי המסופר בתורה – היה, שאף שאחד היה אברהם¹⁶ – עברי בודד ויחיד בעולם כולו – כל העולם היה מעבר מזה ואברהם מעבר מזה¹⁷, למרות זאת – "ויקרא שם בשם הוי' א-ל עולם"¹⁸, הוא פרסם בכל מקום שה' "א-ל עולם", ולא "א-ל העולם", שהעולם הוא מציאות לעצמו ואלקות ענין לעצמו ורק שה' הוא אדון העולם. כי אם אברהם הקריא את הידיעה שמציאות העולם עצמו נוצרה "מאמיתת המצאו"¹⁹, אלקות, – אין עוד מלבדו.

והנהגתו זו של אברהם, שהורישה לבנו ליצחק, הכשירה את הקרקע ל"תולדות יצחק" – תורה, מצוות ומעשים טובים, ול"תולדות" כפשוטו – שצאצאיו קיימים ונצבים לעולם, ועוד נופל בידם.

2. הוראת הדברים לכל בן ישראל, היא: כשהאדם מתבונן במצבו: הוא נמצא בעולם שמעשיו קשים ורעים והרשעים גוברים בו²⁰,

(15) מדרש רבה פ' לך פ' מד, כב.

(16) יחזקאל לג, כד.

(17) ב"ר מב, ת.

(18) בראשית כא, לג.

(19) לקו"ת תבוא מג, ג. סד"ה אנכי ה"א תע"ג (בהמשך תע"ב ח"א). ד"ה באתי לגני תשי"א אות ח (סד"ה באתי לגני ח"א ע' לה. סה"מ מלוטק ח"א ע' ט).

(20) תניא פ"ו.

הוא נתון בהעלמות והסתרים שונים, כשמעניניו עצמו נאלץ הוא להקדיש את רוב יומו לעניני עולם-הזה העומדים למכשול רב לעניני קדושה, כתוקף גבורתו של עוג לגבי תינוק בן שמונה, ואף יותר ממנה, וגרועים מהם ההעלמות והסתרים שמחוצה לו. כן בנוגע מצבו של כלל ישראל הרי – "אתם המעט מכל העמים"²¹.

ובשעה שהוא עוסק בעניני קדושה, ומה גם שעורך "משתה גדול", וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך²², מופיעים כאלה המפחידים אותו באמרם שהוא עלול להכחד ולהיות אין ואפס.

עלולה, אפוא, להציק לו המחשבה: מהיכן ישאב כוח לקיום תורה, מצוות ומעשים טובים? הללו נדרשים, הרי, ממנו לא ביום-הכפורים בתפלת נעילה בלבד, כי אם בכל השנה, וכיצד יעמוד מול ההעלמות וההסתרים? באה ההוראה: "מעשה אבות סימן ונתנית כוח" לבנים²³. אברהם הוליד את יצחק. מחצבתו מאברהם אבינו, אביהם של כל ישראל, שלא נרתע מפני העולם כולו והכריז "א-ל עולם", העולם הוא אלקות – אין עוד מלבדו, וכתוצאה מכך – הוליד את יצחק, לפי שני המובנים הנ"ל.

כך גם כל יהודי, בכל זמן ובכל מקום, אין לו להבהל כלל מהבוטחים בכחם ועוצם ידם כו', הוא מתקשר עם הקב"ה בבחינה שלמעלה מטעם ודעת, ומבטא זאת גם לגבי יומין דחול ועובדין דחול – ימי החול ומעשי החול – ואת הגשמיות הוא מכשיר לאלקות, "תולדות יצחק" במשמעות הרוחנית, ועל-ידי כך נגרמים "תולדות יצחק" כפשוטם של דברים, שיוצאי חלציו של יצחק מנצחים את כל הלוחמים נגד ה' ותורתו, וכמלחמת עוג בשעתה. ודבר זה מהוה הקדמה והכנה לכיבוש ארץ ישראל – ארץ הקדושה – על-ידי משיח צדקנו במהרה בימינו אמן.

(משיחות פ"פ חיי שרה, תשי"ט)

(21) דברים ז, ו.

(22) דברים כה, י.

(23) ראה לקו"ש [המתורגם] ח"א עמ' 31 הערה 17.

(6) "מאותן הבאים מבני דוד ועדיין ה' להם ממשלה גם בגלות . . . כגון רבינו הקדוש" (חד"א ג מהרש"א לסנהדרין צח, ב).

(7) תהלים פט, כא.

(8) אבות פ"א מ"ז.

(9) צפני' ג, ט.

(10) מ"א, לא.

(11) סה"מ צ להרמב"ם מל"ת שסב. פיה"מ סנהדרין ר"פ חלק יסוד הי"ב. אגרת תימן.

הוספה

בשורת הגאולה

מ.מ.

הנקודה העיקרית שבחיי כאו"א מישראל וכללות ישראל במשך כל הדורות: "כל ימי חייתך להביא לימות המשיח"¹, ובהדגשה יתירה בדורנו זה ובתקופתנו זו, כמדובר כמ"פ בתקופה האחרונה (שכבר נשלמו כל הענינים וצריכים רק לקבל פני משיח צדקנו בפועל ממש).

. . . "כל ימי חייתך" – פירושו בכל רגע ורגע שהאדם חי, הן ביום והן בלילה, הן ער והן ישר, שגם אז הוא חי ע"י נשימת האויר ("כל הנשמה תהלל ייה", "על כל נשימה ונשימה שאדם נושם כו"²) שמוכרח להיות בכל רגע ורגע (משא"כ אכילה ושתיה). ו"כל ימי חייתך להביא לימות המשיח" – פירושו שהחיות שלו (בכל רגע ורגע) הוא בהבאת ימות המשיח, כלומר, לא רק בשעה שחושב ומדבר ועושה פעולות להבאת המשיח, אלא עצם חיותו ("חייתך") הוא להביא לימות המשיח.

. . . ובפרטיות יותר:

הענין ד"כל ימי חייתך להביא לימות המשיח" מתבטא בכך שתיכף כשניעור עצם הנשמה (שמתגלה עצם מציאותו ורק העצם) מרגיש בנשימת האויר ענינו של משיח – אויר של משיח, ובלשון חז"ל³ "רוחו של מלך המשיח".

ויש לומר, ש"אויר (רוח) של משיח" הוא למעלה גם מ"אורו" של משיח, כי, אור של משיח מורה על ההתגלות דמשיח ע"י פעולותיו (כמו "ילחם מלחמות ה'" עד ש"נצח"⁵, וכיו"ב), משא"כ אויר של משיח מורה

ח. נאמר²⁴ שלעתיד לבוא ייאמר על יצחק: "כי אתה איבנו"²⁵, הדבר מוסבר בתורת החסידות²⁶ בכך שענינו של יצחק הוא פחד והתבטלות, שהם מן התופעות המיוחדות לזמן של לעתיד לבוא.

יתכן שמשום כך נמצאים מספר ענינים ביצחק שהם בדוגמא של לעתיד לבוא. אמנם כלפי כל האבות נאמר²⁷ "הטעימן מעין עולם הבא", אך אצלם התבטא מעין העולם הבא לגבי ענין התענוג – "הטעימן" – בלבד, ואילו יצחק – כל חייו היו בדוגמא של לעתיד לבוא, שהרי כבר פרחו נשמתו בשעת העקידה²⁸, וניתנה בו נשמה דעלמא דאתי – מעולם הבא.

ט. לאמתו של דבר, לא בכך טמון יתרוננו של יצחק, שהרי ענין של "פרחה נשמתו" נמצא גם לגבי אחרים. ישנן דעות שאצל בן השונמית²⁹, וכן במקרים נוספים³⁰ – פרחו נשמתם. מעלתו של יצחק היא בכך, שאמנם היה למעלה מ"עולם", אלא שמשם השפיע ו"המשיח" ב"עולם", וכדלהלן:

הפסוק "ויגדלו הנערים" נדרש³¹ שבשעה שהיו בני י"ג שנה – "זה פירש לבתי מדרשות וזה פירש לע"א". ומקשים³² על כך: נאמר³³ שעל אברהם היה לחיות מאה ושמונים שנה אלא שנגרעו ממנו חמש שנים כדי שלא יראה את בן בנו, עשו, יוצא לתרבות רעה, ולפי הנ"ל מתברר שבשעה שפירש עשו לעבודת אלילים היה עוד אברהם בחיים, שהרי בעת הולדתו של יצחק היה אברהם בן מאה שנה, ויצחק היה בן ששים שנה "בלדת אותם", הרי שבהיות עשו בן שלש עשרה שנה ופירש לעבודת אלילים, היה אברהם בן מאה שבעים ושלוש שנה, אם כן – הרי ראה במשך שנתיים את עשו יוצא לתרבות רעה?

ב"דעת זקנים" לבעלי התוספות מתרצים³⁴ ששנתיים אלו חטא "במטמוניות", (בחשאי). תירוץ זה אינו מספק עדיין, שהרי אם היתה האפשרות שיחטא שנתיים במטמוניות, יכול היה להמשיך כך חמש שנים נוספות. ולשם מה, אם כן, היה הצורך בהפחתת חמש שנים משנות חייו של אברהם?

ב"עשרה מאמרות" וכן בשם הריב"א ישנו תירוץ נוסף: במשך השנים שהמתין יצחק³⁵ מאז העקידה עד שתהיה רבקה בת ג' שנים ויום אחד – היה שרוי בגן-עדן, ויתכן להסביר זאת בכך שגן-עדן הוא למעלה מהזמן של "עולם". ולפי זה הרי בשעה שנולדו יעקב ועשו, כבר עברו למעלה מששים ושתיים שנים מאז הולדתו של יצחק ולמעשה היה אז רק בן ששים שנה, כי בשנים שהיה בגן-עדן היה למעלה מהזמן – ואברהם היה אז בן מאה ששים ושתיים שנה. כשנכנס יצחק לדרגת "עולם" וזמן, לא נמנו שנתיים אלו בחשבון שנותיו, הוא היה אז בן ששים בלבד.

יש שאדם מתעלה לדרגה עליונה מן הזמן, אבל בהכנסו אחר-כך לדרגת ה"זמן" ניכר הדבר. דומה לכך מסופר על הבעש"ט³⁶ שכתב לגיסו רבי גרשון ביחס לעובדה שלמעשה אירעה כעבור זמן, שכן עלה לעולם היצירה כו' ושם נסקרים (י' או) ט"ו שנים בסקירה אחת. אך דבר זה לא הביא לחריגתו מדרגת הזמן של עולם-הזה וביחוד מאחר שגופו היה שרוי למטה גם בשעת העליה, מה שאין כן לגבי יצחק.

ומצב זה של שהיה בגן-עדן השאיר רישומו ביצחק גם בהיותו אחר-כך למטה. כפי שהתבטא יצחק "כריח שדה אשר ברכו הוי" – גן-עדן³⁷. לכאורה: מנין ידע זאת? – על יסוד זכירתו את תקופת שהייתו בגן-עדן. למרות

(24) שבת פט, ב.

(25) ישע' סג, טז.

(26) תו"א פ' תולדות יו, ג.

(27) ב"ב טז, סע"ב.

(28) זח"א ט, א. וראה ג"כ פרקי דר"א פ"א.

(29) זח"ב מד, ב. וראה ניצוצי אורות שם.

(30) שבת פח, ב. פדר"א פ"ג ועוד. ומובן דאין הפרחה בכל הנ"ל שוה.

(31) רש"י והוא מבראשית רבה טג, י.

(32) בעלי תוס' עה"ת בשם הירושלמי.

(33) בראשית רבה טג, יב.

(34) בפירושים עה"ת בראשית כה, כו בשם הירושלמי.

(35) בריב"א מביא דוגמא מנח – דשנת המבול שלא שמשו המולות לא נחשבה במנין שנותיו. אבל מובן שבמהותם – אינו דומה לענין דיצחק שלא היה כל ענין הזמן והעולם אצלו. משא"כ במבול: א) שחסרה רק המדידה הזמן. ב) שכל עניני העולם היו כמו נח בזה. וראה ירוש' ר"ה פ"א ה"א. ואכ"מ.

(36) דרך מצותיך נט, א. ובציננים והערות שם.

(37) ראה ב"ר ס"פ סה, ובפ"י מהר"ו. וצע"ק מחז"ב לט, ב. זח"ג פד, א. ואכ"מ.

וזו תוכן הנאמר במדרש⁷² ומובא ברש"י, שלפני נישואי יצחק, כתב לו אביו שטר דייתיקי ומסר לו כל נכסיו. ואפשר להסביר זאת בענין של "קאי אדעתא דרביה": יצחק קלט בנפשו את כל עניני אברהם, רבו, ועם היותו "קאי אדעתא דרביה" – באו הנישואין.

כא. ועל-פי האמור יש להסביר את טעם המנהג של השתדלות לקבלת סמיכות להוראה לפני הנישואין –

כי, כשם שהתהוות העולם בכלל היא באמצעות התורה, כמאמר "אסתכל באורייתא

(משיחות ב' ד"ח כסלו, תשי"ג)

(73) ראה לעיל הערה 68.

(74) ראה מג"א בשו"ע או"ח סו"ס רפ"ב. ד"ה וכל בניך (דרושי חתונה תרפ"ט – בסה"מ קונטרסים ח"א).

(72) בראשית רבה נט, יא.

לזכות

כ"ק אדוננו מזרנו זרבינו מלך המשיח

ויה"ר שעי"י קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ה)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

יחי אדוננו מזרנו זרבינו מלך המשיח לעולם ועד

שבירידת כל נשמה מגן-עדן למטה ישנה התופעה של "בא מלאך וסטרן על פיו³⁸ כדי שמצבה הקודם לא יגרום לבלבול אורח וסדר עבודת השם הדרושה למטה – כשם שבעת שהנשמה צריכה לעלות למעלה, עליה לשכוח "חיוזו דהאי עלמא"³⁹ – הרי בענינו של יצחק היה החידוש של השראת עניני גן העדן למטה.

י. אמרו רז"ל⁴⁰ "אין קורין אבות אלא לשלשה" ונאמר ההסבר על כך⁴¹ שהשוני בין השבטים לאבות הוא, שאין הכרח שתמצאנה בנפשו של כל בן-ישראל כל המדרגות של כל אחד מהשבטים, ואילו מדרגות האבות ישנם בנפש כל יהודי. ומשום כך אומר כל יהודי: אלקי אברהם, אלקי יצחק ואלקי יעקב⁴² – כי כל אחד מן האבות מנחיל מאורח עבודתו – סיוע לכל יהודי בעבודתו הוא. מובן, איפוא, שהענין האמור, של השראת בחינת גן-עדן ב"עולם", ששרר לגבי יצחק – יש לו נגיעה ישירה לכל בן-ישראל.

כגון דא נאמר גם לגבי שבת: "מיניה מתברכין כולהו יומין"⁴³. ענינה של השבת הוא התעלות למעלה מבחינת זמן (כמו שנתבאר במאמר) ובכל זאת, קשור הוא בעבודת ה' במשך כל השבוע.

משום כך, יש צורך בהזכרת השבת בכל יום⁴⁴ – יום ראשון בשבת; יום שני בשבת וכו', דבר זה הוא בכלל מצוות "זכור את יום השבת". כפי שמסופר על שמאי הזקן⁴⁵ שעל כל דבר אמר – לכבוד שבת.

יא. הענין האמור משתקף בעבודת השם, כדלהלן:

כשיהודי נדרש להתנזר מתאוות עולם-הזה ותענוגיו ולהתמסר לגמרי ל"אחת שאלתי גו' לחזות בנועם הוי' גו"⁴⁶ – טוען הוא: הרי קשור אני בגוף ונפש בהמית ובעולם-הזה דוקא – כיצד, אם כן, נדרש אני להתנזר מכל הקשור

בתענוגי עולם-הזה ולהתענג בנועם ה' – דבר התלוי בזמן שלעתיד לבוא, בגן-עדן וכו' שרק אז תבוא לידי גילוי בחינת "לחזות בנועם הוי'?" התשובה על כך היא: כל בן-ישראל ניתן לו הכוח מ"אלקי יצחק", להתבונן ולהסתכל בענין שלעתיד לבוא וגן-עדן, עד להשגת דרגת "ראה ריח וגו'" שכל תענוגי עולם-הזה – אף תענוגי אמת – אינו אלא פסולת תענוגי גן-עדן⁴⁷, ואם כך – כיצד ירשה לעצמו לאבד עיקר התענוג לשם השגת הפסולת בלבד? וביחוד לאור העובדה שעם ביטול העיקר – בטל בסופו של דבר, גם הטפל, וכל-שכן – הפסולת. ומשום כך יש לו לשים כל מעיניו בעיקר, והדרך לכך היא כדוגמת העליה לגן-עדן, בחינת "ובזה הנערה באה אל המלך"⁴⁸ – ענין ההתבטלות⁴⁹, דבר הבא לידי ביטוי, לגבי עבודת ה', בקבלת עול.

וזו גם ענינו של יצחק "פחד יצחק" – ביטול וקבלת עול.

יב. בזה מובן גם טעם המנהג⁵⁰ שבעת הקידושין הכלה שותקת. אמנם שתיקה כהודאה דמי⁵⁰. אבל, הרי בכל ענין ראוי לבטא בפירוש, ואילו בקידושין מנהג ישראל – שתורה הוא⁵¹ – שהכלה שותקת?

והטעם הוא: קירוב פנימי, קירוב עצם אל עצם, שעל-ידו בא לידי גילוי כח האין-סוף⁵² בדור ישרים יבורך, מתאפשר דוקא על-ידי התבטלות גמורה, ועל-ידי הביטול מתהווה היחוד הפנימי, ובאמצעותו באה העליה עד לדרגת "אשת חיל עטרת בעלה"⁵³.

(משיחות ש"פ תולדות, תשי"ד)

יג. הענין האמור ביצחק, יש לו קשר ישיר לנישואין, על-פי המוזכר לעיל (סעיף ט) שבתקופה שקדמה לנישואיו היה שרוי בגן-עדן כדי להשמר מ"עין הרע". וכדרשת

(47) לקו"ת שלח מו, ד.

(48) אסתר ב, יג.

(49) ראה תו"א צו, א. תו"ח ד"ה והאיש משתאה ס"ו ואילך.

(50) תו"א פ' ויגש מה, א.

(50*) יבמות פו, ב.

(51) ירושלמי פסחים פ"ד, ה"א. ופדר"א פמ"ה.

(52) ראה לקו"ש [המתורגם] ח"א עמ' 20 הערה 31.

(53) משלי יב, ד. תו"א פ' ויגש מד, א.

(38) נדה ל, ב.

(39) לקו"ת דברים פד, ד.

(40) ברכות טז, ב.

(41) תורה אור וז"א נה, א.

(42) פסחים ק"ז, ב.

(43) זח"ב פת, א.

(44) מכילתא יתרו פ"ז. רמב"ן שמות כ, ת.

(45) ביצה טז, א.

(46) תהלים כז, ד.

רו"ל בילקוט על הכתוב: "ויצא יצחק לשוח", מהיכן יצא? – מגן-עדן, "וירא והנה גמלים באים ותשא רבקה" גו'.
דוגמת האמור מצויה גם בכל אדם קודם נישואיו, כפי ההוראה של כ"ק מו"ח אדמו"ר, שאין על חתן להמצא ביחידות החל ממספר ימים לפני הנישואין – הוא לא נקב מספר מדויק – משום שמירה. בפרקי דרבי אליעזר (ס"פ ט"ז) כתוב שאין על החתן להמצא בלי ליווי, אלא שמשם משמע שטעם הדבר הוא משום כבודו, דבר שאינו שייך אלא לאחזר הנישואין, ואילו מפי הרבי שמעתי שאין על החתן להמצא ביחידות גם ימים מועטים קודם לנישואין – משום שמירה.

יד. הקשר שבין הנישואין לבחינת גן-עדן מוצא את ביטויו גם בברכות הנישואין – "שמח תשמח רעים האהובים כשמחך יצירך בגן-עדן מקדם".
אפשר להסביר את הקשר, על-פי הידוע שגן-עדן אינו סובל רע, ובהתאם למבואר שגירוש אדם הראשון מגן-עדן אחר החטא, היה משום שגן-עדן אינו סובל רע.

טז. העולמות שהם בדרגה פחותה מגן-עדן, חלוקים בדרגותיהם, ובאורח כללי הם נחלקים לשלוש בחינות: עשיה, יצירה ובריאה. עולם העשיה – רובו רע. ומשום כך אפשרית בו התגברות הרע על הטוב. בעולם היצירה – שקולים הרע והטוב – "מחצה על מחצה". ועולם הבריאה – רובו טוב.⁵⁴

מכאן נובע ההבדל בין התלמוד הבבלי לבין התלמוד הירושלמי: ההשפעה העליונה בחוץ-לארץ⁵⁵ היא באמצעות עולם העשיה, ומשום כך – רוב התלמוד בתלמוד בבלי הוא בצורת קושיות ותירוצים, שדרכם בא הברור. כענין המסופר אדות הארזי"ל שהיה "לומד ששה דרכים בהלכה ומקשה בכוח עד שנלאה מאד ומזיע זיעה גדולה ועל-ידי-כך היה משבר את הקליפות שהן סוד הקושיות כו'⁵⁶ – בארץ-ישראל באה ההשפעה דרך עולם

היצירה, ולכן הלימוד בתלמוד הירושלמי, בדרך כלל הוא באופן ישר.
אמנם מצויות גם בירושלמי קושיות, אלא שמיד באים תירוציהן, כלומר אין ניתנת להן האפשרות של התגברות, כעין עולם היצירה, שמצויה בו בחינת הרע – ממנו מתהווה אפשרות של קושיות, בהתאם למבואר באגרת-הקדש (סימן כ"ו) ע"פ זוהר – אם כי אין לרע כל התגברות.

ומכאן גם ההסבר לכך שבששת ימי החול⁵⁷ חייב רוב זמן הלימוד להיות בגליא דתורה – שני שלישי הזמן בנגלה ושליש בחסידות – ובשבת⁵⁸ צריך הלימוד להיות בפנימיות התורה. כי בששת ימי החול נהנה האור דרך לבושי העשיה והיצירה, שבהם יש מקום לרע, ויש לברור באמצעות נגלה דתורה, העוסקת בברור עניני עולם-הזה וכו'.

אך בשבת⁵⁹ שאז מגיע האור על-ידי התלבשות בעולם הבריאה בלבד, על הלימוד להיות בפנימיות התורה, אילנא דחיי, שהיא נעלית מענין הברורים.

וזה משמעות שתי הבחינות: הריעו לה' כל הארץ, ר"ת הלכה – בששת ימי החול⁶⁰, השתחוו לה' בהדרת קודש, ר"ת קבלה – בשבת.

ברם, הרי גם בבריאה מצויה בחינת רע, אלא שהטוב מתגבר, ואילו גן העדן, אינו סובל כלל מציאות של הרע, כאמור.

טז. ולפי-זה יובן הצד השווה שבענין הנישואין וגן-עדן. הנישואין הם ענין של בנין עדי עד, ולמטרה זו יש להקדים ענין עילאי לגמרי, שאינו סובל מציאות של רע, כדי לשלול את החשש של "ואכל וחי לעולם"⁶¹, ורק זה מביא, שהנישואין יהיו לבנין עדי עד, נצחי, אמת לאמתו.

ומעין זה, בכל אדם לפני הנישואין יש

57 קונטרס עץ חיים אות כב.

58 שם אות כה. צוואת אדמו"ר מוהר"ש.

59 ראה לעיל הערה 55.

60 לקו"ת הארזי"ל ז"ל תהלים ק' ובשער הפסוקים שם.

נתבאר ע"פ דא"ח בסידור ע"פ מזמור לתורה. בפירוש המלות מהדו"ב פרק קמ"א ועוד.

61 בראשית ג, כב. – ראה תו"א ה, ד.

ידה את ההלכה. אך דברי היחיד, שהזכרו במשנה באים להורות שכבר הועלתה סברה כזו ולמרות זאת אין ההלכה כמותה.

ולפי-זה תתבהר השייכות של הוראה לנישואין, משום שהנישואין – ענינם כמו ההלכה: בנין נצחי, בנין עדי-עד.

יט. ביאור הנ"ל ביתר פירוט:

עניני וצרכי האדם חלוקים, באופן כללי, לשלושה סוגים: מזון; לבוש ובית⁶⁷. יתרונו של הבית הוא בתמידותו. בכמה מקומות מבואר השוני בין לבוש לבית, שהלבוש הוא תשמיש זמני. יתכן אמנם מלבוש טוב, אך הוא לשעתו בלבד, לעומתו הבית הוא תשמיש תמידי, וכביטוי השגור – בנין עדי-עד.

היות וכל עניני העולם – מופיעים בתורה ומקור מציאותם הוא בתורה, הרי "אסתכל באורייתא וברא עלמא"⁶⁸, משתקפים גם בתורה בחינות הלבוש והבית.

הסברות הן בדוגמת לבושים, הן טובות ומועילות לשעתן ופועלות הפעולה רצויה, גם על-ידן מתקיימת מצוות תלמוד-תורה, ויתר על-כן: רק כך הוא סדר הלימוד⁶⁹, אלא, שהן עלולות להסתר אחר כך. מאידך, פסקי הלכות הם כענין הבית – דבר תמידי.

ולפי זה יובן ביתר ברור הצד השווה שבין נישואין, בנין בית בישראל, לסמיכות הוראה: שניהם הם כענין הבית.

כ. המשותף שבין נישואין להוראה – כשם שהוא באורח כללי, כן הוא מתבטא בפרטי ענינים, כדלהלן:

ההוראה תלויה בגיל של ארבעים שנה⁷⁰, על יסוד מאמר רו"ל⁷¹ לא קאים אינש אדעתא דרבי' עד ארבעין שנין.

בתופעה דומה אנו נתקלים בנישואי יצחק ורבקה – הנישואין הראשונים המסופרים בתורה: – ויהי יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה.

צורך בשמירה, כפי המבואר ענין השמירה בכמה מקומות⁶², והיא גורמת "בנין עדי עד" – "שמח תשמח רעים האהובים כשמחך יצירך בגן-עדן מקדם".

יז. על-פי האמור יוסבר ענין נוסף:

כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר, שלפני נישואיו נצטווה מפי אביו הרבי (מוהר"ש"ב) נ"ע ללמוד ולקבל סמיכה להוראה (איסור והיתר). לפי המשתמע מסגנון הסיפור נצטווה גם הרבי (מוהר"ש"ב) נ"ע לפני נישואיו מפי אביו (הרבי מוהר"ש) לקבל סמיכה. באחד ממכתביו של הרבי מוהר"ש לבנו הרבי מוהר"ש"ב נ"ע מהתקופה ההיא הוא מתארהו בתואר: "בני הרב".

מסיפור זה מובן שקיים יחס בין ההוראה לנישואין ומהווה הכשרה להם.

יח. ענינה של ההוראה הוא פסק ההלכה – דין אמת לאמתו. כל הסברות והדעות השונות בתורה הן אמיתיות, וכלשון רו"ל: אלו ואלו דברי אלקים חיים⁶³. אבל יתרונו של ההלכות הוא שהן אינן אמת בלבד. הן – "אמת לאמתו". מעלתן היא שאינן רק "דברי אלקים חיים". אלא כמרז"ל⁶⁴ והוי' עמו – שהלכה כמותו, שורש ההלכות הוא משם הוי'⁶⁵.

אדם שנון ומפולפל יכול, אמנם, להשכיל סברות טובות, דברי אלקים חיים, אלא שהן ארעיות ויש מקום לסברות אחרות המערערות אותן. פסק הלכה, לעומת זה הוא נצחי וקיים לעד.

על הדיין להיות מוכן להתקל בסברא הנוגדת את ההלכה, ולמרות זאת לפסוק בהתאם לפסק ההלכה. זה כוחה של הלכה, שאינה ניתנת לערעור, היא ענין קיים, אמת לאמתו.

וזה משמעות המשנה⁶⁶: למה מוכרין דברי יחיד – הרי אין הלכה כמותו? ומתוצת המשנה – לפי פירוש אחד – שלולא היתה נזכרת במשנה דעת היחיד, היה עלול להופיע מישהו בסברא נוגדת את ההלכה ולנסות לדחות על

62 ראה לקו"ת ראה כג, ג. וש"נ.

63 ערובין יג, ב.

64 סנהדרין צג, ב.

65 נתבאר בארוכה ב"ד וידבר אלקים – תרכ"ו.

66 עדיית פ"א מ"ז.

67 לקו"ת ברכה צח, ד.

68 חז"ב קסא, א.

69 ראה גם בבא מציעא פד, סע"א.

70 ראה יו"ד רמב, לא.

71 ע"ז ה, ב.

54 ע"ה שער מ"ב פ"ד. שם שער מז פ"ד. לקו"ת

במדבר ג, ד. ובכ"מ.

55 תו"א לך יג, א.

56 טעמה"צ – להרח"ז – פ' ואתחנן.